

1178.

X. 10.

11

DISPUTATIO IURIDICA

De

CONTRACTI-
BUS IN GE-
NERE, 1623, 2

M

6

Quam

D. F. A.

5

PRAESIDE

Viro

CLARISSIMO ET CONSUL-
TISSIMO

DN. HENRICO Schmerhem

I. V. D. & in florentissima TULIA Decre-
talium Iuris Pontificij Professore publ. & ordinario,
Præceptore ac fautore observantiâ o-
mni colendo,

Publicæ disquisitioni subjicit

Ad diem 16. Augusti.

HERMANNVS von Bentheim

Bremensis,

IN NOVO IVLEO

HELMAESTADI,

Typis heredum IACOBI LUCI,

Anno clæ lxx XXIII.

l. 3.
l. 2.
l. 1.

VIRO
AMPLISSIMO ET CON-
SULTISSIMO,
DN. VVILHELMO von
Bentheim /

ICto. Senatori Reip. Patriæ Bremensis,
Parenti summâ observantiâ æ-
tatem colendo, suspi-
ciendo

*Hocce academicum exercitium
obedienti*

inscribit offertq; animo

Autor & Respondens.

THESIS I.

Vam frequens, utilis & necessaria sit contractuum materia, experientia omnium rerum magistra testatur, docent tribuna- lia, omniaq̄ judicia comprobant. Quare non abs re fieri putamus, si generalem dis- quisitionem de hac materia instituamus.

2. Et ut juxta monitum ICti à verbis, eorumq̄ signifi- catione exordiamur, contractus quin à contrahendo dica- tur, dubium non est.

Etymologia.

Vlp. in l. 1. ff. de reb. cred. è re esse ait in principio de ver- bis eorumq̄ significatione dicere. Et Bald. ibid. verbo- rum priorem & rerum potioem debere esse interpre- tationem. Nonnulli contractum dicunt quasi vi- cissim & mutuo actum. Alciat. in l. 19. ff. de V.S. Non- nulli quasi contra actum. Mozz. de contract. art. 1. n. 15.

3. Significatio in jure triplex. I. latè accipitur ita, ut quodvis factum & negocium, ex quo obligatio & actio o- ritur, suo significationis ambitu complectatur.

Significa- tio triplex. I.

l. omnem 20. ff. de judic. l. 52. de re iudic. l. contraxisse 21. de O. & A. Huc pertinent quasi contractus tot. tit. de obligat. qu. q. ex contr. pacta legitima l. 6. de pact. delicta, quasi delicta l. 1. junct. l. 21. §. 5. rer. amotar. Auth. qua in provincia C. ubi de crimin. ag. oport. c. fin. extr. de for. compet. Ubiq̄ enim quis conveniri potest, aut ex proprio, aut quasi contractu; aut ex maleficio aut quasi §. 2. ff. de oblig. ibi & contraxisse videtur l. d. 20. Bocer ad l. contractus de R. I.

c. r. n. 2. Distractus item hac significatione comprehenditur per *l. omnium 13. C. de omn. agro deserv.* ubi ille qui non solvit contrahit. *Mozz. de contract. 6. art. n. 4.* Et non minus quis in loco distractus quam contractus forum sortitur. *Bar. in l. exigere. 65. de iudic. Tiraquell. in l. conub. verb. contracter. gloss. s. n. 8. & seqq.*

II.

4. II. Propriè pro conventionè, quæ vel civile nomen vel causam habet.

l. 1. §. fin. l. 7. §. 1. & 2. ff. de pact. In hac propria significatione non tantum veniunt contractus, qui ultrò citroque obligationem pariunt, ut emptio venditio, locatio conductio &c. verum etiam qui ab altera duntaxat parte, ut sunt mutuum, stipulatio, literarum obligatio &c. Nam hi contractus improprie contractus dici nequeunt, cum ab ipso Imp. *l. de oblig. qu. q. ex contr. nasc.* inter illos non referantur. Nam *in princ. d. loc.* Imp. ita inquit. Post genera contractuum enumerata, dispiciamus etiam de iis obligationibus, quæ quidem non proprie nasci &c. Iam autem egit de mutuo *rr. superior. qu. mod. re contr. obl.* de stipulatione *r. r. de V. O. & seqq.* de literarum obligatione *r. r. de litera obl.*

III.

5. III. Strictè accipitur pro conventionè ultrò citroque obligatoria.

d. l. 19. v. Contractus. ubi verbum contractus distinctum ab actu & gesto, iis solum conventionibus tribuitur, quæ mutuum habent obligationem vel mutuum præstationem. Nam, quod dicitur *in d. l.* contractum esse obligationem, significat esse rem, ex qua nascitur obligatio quia obligatio est vinculum juris, *ut definit. l. de obl.* quod ex contractu nascitur: contractus verò factum est, quod cum absolutum est, definit esse; indeque facti dicitur non

nom

non juris l. 7. §. ult. de curat. furios. dand. Donell. ad l. 1. de R.
C. n. 8. & comment. c. 8.

6. Contractus in propria significatione nihil aliud est, ^{Definitio.}
quàm conventio, quæ per se obligationem ad agendum effi-
cacem gignit.

l. 1. §. conventio 3. l. 7. §. 1. & 2. ff. de pact. l. 3. §. 1. de O. & A. Bo-
cer. d. loc. c. 1. n. 4.

7. Generis loco ponitur **CONVENTIO**, quia nul- ^{Genus.}
lus est contractus, qui non habeat in se conventionem.

Conventionis enim verbum, inquit Vlp. l. d. 1. ac §. ge-
nerale est, ad omnia pertinens, de quibus negotii con-
trahendi transigendiq; causa consentiunt, qui inter se
agunt. Siquidem nullus est contractus sine conventio-
ne d. l. 1. §. Ac ne stipulatio quidem, tamen si hæc maxi-
mè verbis confici dicatur l. inter 83. §. 1. l. 137. §. 1. de V. O.
Eaq; una res est, quæ contractus à quasi contractibus;
maleficiis & quasi in divisione obligationum distinguit.
Omnia enim pariter obligationem pariunt: hoc inter-
est, quod cætera sine consensu & conventionem aliū no-
bis obligant, contractus cum volens volenti obligatur.
Quæ distinctionis nota inter contract^o & quasi contra-
ctus statuitur l. 1. de obl. qu. q. ex contr. nam de maleficiis
& quasi maleficiis non dubitatur. Donell. ad d. l. n. 6. Estq;
hoc genus commune contractui cum distractu & pa-
cto. Differt autem pactum seu pactio à conventionem
in usu juris præter sonum nihil per l. 1. §. 1. & 2. l. 5. in fin. l.
6. de pact. Cuiac. 2. obs. 15. Nec est, quod quis distinguere
inter pactiōnem, pactum (ut facit Duaren. de pact. c. 1.) &
conventionem velit; cum hæc nomina æquè generalia
sint, & eandem obtineant significationem per l. 7. §. 4.
cod. tum, quod definitio, quæ pactiōni attribuitur d. l.

1. §. 1. eadem pacto subjiciatur l. 3. ff. de pollicitar. VVes. par.
de pact. n. 2. Ac licet pactum à contractu differat, ut gen^o
à specie; in jure tamen contractus passim pacta appel-
lantur arg. rubr. de pact. l. 20. C. de pact. l. solent 15. ff. de prescr.
verb. Neq; d. l. 20. de nudis tantum pactis intelligi pot-
est, quasi de iis Imp. solummodò consultus esset, an iis
scilicet dominium transferatur: sed idem quoq; in con-
tractibus obtinere inde elucet: quod equidem ex em-
tione non transferetur dominium. Nam antetraditio-
nem pro domino emtor non habetur; post traditio-
nem autem fit dominus §. per tradit. 40. cum seqq. I. de R.
D. §. cum autem 3. de emt. vendit. Meritò ergo Donell. 12.
comm. 1. n. 9. verba d. l. non nudis id est solis pactis expli-
cat. Facit dein, quod omnis contractus sit conven-
tio, conventio verò pactum. Contractus ergò pactum
est sive conventio: at non nudum pactum, non nuda
conventio. Negotium enim civile, sive causa vel no-
men efficit contractum: illiusq; propria forma est; quã
à pacto nudo, pollicitatione, quasi contractu, delictis
cœterisq; rebus differt. Gædd. ad l. 19. de V. S. num. 34. &
36. Denique & aliis juris auctoritatibus contractus eo-
dem sensu dicuntur pactiones & pacta. Cùm enim di-
citur, usumfructum constitui posse pactionibus l. 3. pr.
de usufr. junct. l. 4. in fin. C. eod. certum est pactionis verbo
non intelligi eam, ex qua actio non nascitur, sed eam
ex qua oritur. Quæ autem talis est, contractus est &
dicitur l. 7. §. 1. de pact.

8. Dixi in definitione, quod contractus per se, absq; iu-
ris civilis scilicet seu legis speciali confirmatione, obligatio-
nem, producat.

Per l. d. 19. ff. de V. Sign. §. 2. Inst. de oblig. l. 1. pr. de O. & A.

9. Quo

9- Quo ipso à legitimo pacto seu conventionione discerni-
nitur. Legitima enim conventio cum nullam dationem
ac factum contineat, nec nomen certum habeat, non parit
jure civili actionem contractus vi ac æquitate, sed legis di-
spositione, quâ confirmatur.

Quomodo
differat
contractus
à pacto legi-
timo.

l. 6. de pact. VVesemb. paratit. cod. n. 4. Nec solum lege 12.
tab. legitimum pactum confirmatur; sed & aliis specie-
bus jur. civil. ut sunt Prætorum edicta, & Principum
constitutiones. *§. 6. & 7. Inst. de iur. nat. gent. & civ.* Sic
lege 12. tab: pactio confirmatur, quæ fit de membro
rupto, hisce verbis; si membrum rupit, n̄ cum eo
pactit, talio esto. *Gell. lib. ult. c. 1.* Eadem de furto & inju-
riis jam commissis, non committendis pacisci licet *l. 7.*
§. si paciscar. 14. in fin. l. 17. §. 1. Expedi enim timere, ait
IC. Paulus, injuriarum & furti poenam *l. 27. §. 4. ff. de pact.*
nec quæ turpem causam continent pacta, sunt obser-
vanda *d. l. 27. ac §.* Edictis deinde Prætorum constitutum
ex consensu factum confirmatur; si nempe quis absq;
solennitate constituit, se pecuniam soluturum, quæ
antea ex aliquâ obligatione debebatur. *VVesemb. parat.*
de constit. pecun. n. 2. Qua in parte succurrere Prætores,
naturali faventes æquitati, cum grave esse fidem fallere
non ignorabant *l. 1. princ. ff. de constit. pecun. id est quoni-*
am grave est in hac specie præter cœteras, quæ nudum
pactum habent nulla alia lege confirmatum. Alioqui
dicendum ex omni pacto similiter actionem dari debu-
isse, ut itidem custodirentur omnia; quoniam in omni
pacto ut consensus, ita fides inest *l. 1. princ. de pact. Donell.*
12. comm. 9. Iisdem pactum pignoris approbatur illud
ipsum, quod nuda conventionione consistit *l. 1. princ. ff. de*
pignor. act. l. in sto 44. §. 5. in fin. de usucap. quodq; propriè
hypo-

u

hypotheca dicitur *l. 4. de pign. l. 9. §. 2. de pign. act. §. 4. I. de act. nequaquam verò istud quod I Cti pignus depositum vocant l. 36. de cond. indeb. ac contractus est, eosq; inter refertur §. fin. Inst. quib. mod. re contr. oblig. Constitutio- nibus deniq; Principum pactio de dote *101. 11. C. de dot. promiss. & nud. pollicitar. & pactum donationis confir- matur, quo quis in præsentia se donare dicit l. si quis 35. princ. & §. ult. C. de donat.**

10. *Addidi quod producat obligationem, & quidem talem, quæ ad agendum efficax est.*

Non enim satis est, dantis esse nummos & fieri accipi- entis, ut nascatur obligatio, sed hoc animo dari quoq; & accipi oportet, ut exinde constituatur obligatio *l. 3. §. 1. ff. de Obl. & Act. vid. l. 9. in princ. de R. C. l. ab empr. 58. de pact.*

Quomodo
à distractu
II.
& pacto li-
beratorio.

Hoc effectu distinguitur contractus 1. à distractu & pacto liberatorio: ut sunt solutio, acceptilatio, novatio, delegatio.

*101. 11. Inst. quib. mod. toll. obl. Si quidem hæc obligationem non producant sed tollunt. Ac quidem 1. solutione ipso jure perimitur ac tollitur obligatio princ. d. 11. Inst. l. 107. ff. de solut. 2. acceptilatione uterq; ab eodem nexu solvitur, quia imaginaria solutio est §. 1. I. d. 11. & speci- em solutionis refert. VVesemb. parat. h. 11. n. 1. 3. nova- tio, licet illa non sit imaginaria solutio; quippe debi- torem non liberat neq; absolvit; novo nexu ipsum ni- hilominus devincit, ac ex causa præcedenti prioris de- biti novam constituit obligationem, priorem verò tol- lit *l. 1. de novat. VVesemb. parat. eod. n. 2.* 4. deniq; alterius delegatione vice sua inter ipsum & creditorem nova obligatio efficitur interventu novæ personæ *l. 11. d. 111. §. 3. Inst. eod.**

Dif

12. Differt quoq; contractus eodem effectu 2. a pacto nudo obligatorio. Quod cum tam nomine certo, quam *αυαλ-αδύνα* & æquitate careat, nec confirmationem specialem legis habeat, obligationem jure civili, nedum actionem parit.

Quomodo
a pacto
nudo obli-
gatorio
differat,

l. 7. §. 4. l. 45. ff. l. 10. C. de pact. l. 27. C. de loc. cond. Homines namq; plerunq; in consultè, inconsideratè & leviter feruntur ad promittendum. Quò igitur lites amputentur, nec homines captiosis verbis illaqueentur, ex dictis, promissis factisve promiscuè oriri actionem leges noluere. Sed hodie in foro civili etiam ex pacto hoc nascitur & datur actio. *Vvesenb. paras. de pact. n. 9. alleg. Bald. & Salic. in l. petens 27. C. de pact. Bald. item in l. legitima 6. in princ. ff. d. iit. & Iasonem, qui hanc communem esse asserit in l. 7. §. sed cum nulla 4. eo.* Ex naturali enim honestate ac ratione æquum est pacta servari *l. 1. pr. ff. eo.* quoniam grave fidem fallere *l. 1. de constir. pecun.*

13. Contractus divisiones admittit varias. Nam *l. a-*lii sunt Iuris gentium; alii juris civilis. Iuris gentium contractus sunt, qui ex jure gentium originem, vires & effectum habent, eandemq; semper formam per æquè apud omnes gentes retinuerunt.

1. Contra-
ctus vel
sunt juris
gentium
vel Iuris
Civil,

arg. l. ex hoc jure ff. de iust. & iur. arg. §. 2. vers. ius autem gent. l. de iur. nar. gent. & civ. l. 9. ff. d. 2. Vvesenb. par. de pact.

14. Huius species sunt emtio venditio; locatio condutio; societas; depositum; commodatum; mutuum; & alii.

Contra-
ctus Iuris
gent,

d. §. 2. Inst. ac vers. l. d. 5. ff. Nam quoties quæritur, unde unumquodq; jus sit, & ex quo jure unusquisq; contractus originem ducat, quoque censeri debeat; toties non

B

ad ge-

ad generis supremi, sed singularum specierum formam
recurrendum est, perspicendumq; unde & à quo jure
eam integram acceperit per l. g. s. dd. l. 7. de pact. l. 1. de
contrab. empr. A natura ergò & jure gentium cum hi
contractus originem ac formam habeant, eandemque
semper apud omnes gentes integram servaverint, non
sine causa juri gentium ascribuntur. Una etenim
eademque forma emendi vendendi; locandi conducen-
di; deponendi; commodandi; permutandi; mutuo-
dandi scilicet apud omnes gentes observata fuit, ac ea-
dem retinetur. Gædd. de contrab. stipulatione c. 2.

Contract.
jur. Civil.

15. *Juris civilis contractus sunt, qui jure civili intro-
ducti aut confirmati sunt addendo vel detrahendo juri gen-
tium.*

arg. l. ius civile c. d. l. 9. ff. de iust. & iur.

16. *Huiusmodi sunt stipulatio & literarum obligatio.*

Ac quidem stipulationem non solum jus civile inve-
nit, sed & formam donavit ac approbavit §. 9. Inst. de act.
l. si ita stipulatur 126. §. Chrysozon. de V. O. Similiter & lite-
rarum obligationem, 101. tit. 1. 2. de oblig. in verb. hoc con-
stitutum & in verb. per constitutionem nostram l. in contra-
ctibus 14. C. de non num. pecun. Nisi enim lex de ea lata es-
set, vim obligationis non haberet. Connan. lib. 5. c. 1.

Emphy-
teutis est
contract.
l. gent.

17. *De emphyteusi dubitatur, an contractibus iuris ci-
vilis, an verò juris gentium annumerari debeat?*

posterius affirmo. Nam Zeno novam speciem non
fecit, sed illam, quæ erat, detexit. Et illud, quod cir-
ca hunc contractum introduxit, est de accidentalibus,
quæ singuli ferè contractus alia habent ex jure civili in
Repub. Romana, quam quæ extra Remp. Romanam,
imò sæpè variant & mutantur. Substantialia verò ante
Zeno-

Zenonem fuerunt, quæ si non fuissent, an negotium illud pro emtione venditione, vel pro locat. condutione haberi debuerit, disputari non potuisset *contra* §. ad eò autem 3. *Inst. de locat. conduct. Coras. ad Rubr. C. de jur. emphyt. n. 3. Diss. Dd. communiter.*

18. II. *Contractus alij sunt nominati seu certi; alij* ^{2. contra-}
innominati seu incerti. ^{ctus vel}
^{sunt nomi-}

l. 1. §. fin. l. 7. §. 1. 2. ff. de pact. l. 1. §. 2. ff. de rer. perm. l. 3. ff. de de præscript. verb. l. 9. ff. de reb. cred. l. 1. §. debitum c. ff. de constis pecun. Quænam verò fuerit causa, quod quidam contractus nomen certum invenerint, quidam verò non, alterioris est indaginis. Quam quasiuisse multos, invenisse neminem ait Pinellus part. 2. ad rubr. c. 2 n. 24. C. de resc. vendit. Quidam hoc factum putant ob contractuum nominatorum frequentiam: sed malè. Quid enim frequentius contractibus do ut des; do ut facias &c. qui tamen certum nomen non invenerunt. Altiùs exordium est. Principio igitur eum jure gentium distinctis rerum dominiis, unicuiq; ex rerum suarum proventu non tantum afflueret, quantum vitæ & rei familiaris desideraret necessitas, sed alteri superesset, quo indigeret alter, factum est, ut mutæ indigentia levandæ causâ, circa res, quæ distinctis rerum dominiis cujusq; propriæ exstiterant, & quarum commercium mansit, convenire inciperent. Et hæc circa res commercii conventio summum est omnium conventionum genus. Ex hoc genere tanquam communi omnium commerciorum fonte distinctæ contractuum species profluxerunt. Quoniam verò omnis species oritur ex determinatione generis, & est quiddam genere suo determinatiùs, & porro ea est specierum

conditio, ut alia generalius in genere determinetur, & non prorsus ad extremam perfectitudinem absolvatur: alia verò ita, ut per aliam eamq; inferiorem perfectioremq; differentiam definire amplius non possit: ex hac determinatione omnium contractuum natura & maximè innominatorum æstimanda est. Ergo ii contractus, qui ita limitati sunt, ut aliam differentiam, quæ ad aliam inferiorem angustioremq; speciem determinentur, adsciscere nequeant, nomen certum facilius inveniunt, & nominati appellati sunt; fortè propterea quod simul atq; nomen expresseris, de certa subito & minimè ambigua conventionis specie appareat, eaq; tam angustis illigata terminis, ut nihil possit esse limitius, verbi gratiâ: nunquam poterit inveniri essentialis differentia, quæ emtionem venditionem commercii speciem ita definiret, ut omnis emtionis natura in eam transfunderetur, & nihilominus ab emtione sicut species à genere differret. Innominati verò contractus non æquè per infimam & omnibus numeris absolutam differentiam definiti sunt, sed remotâ & generi eâ, quam in nominatis etiam contractibusprehendere licet: etenim omnis conventio perinde, ut contractus innominati, vel dationem vel factum continet. Sed quoniam in nominatis contractibus conventio ad certam vel dationis vel facti speciem determinata est, secus verò id in innominatis accidit, qui communi faciendi & dandi genere non ad certam vel illius vel istius speciem finito consistunt; idcirco innominati in communi commerciorum genere consistentes proprium nomen promereri minimè potuerunt. Nominati verò ab communi illa natura ad propriam vel dandi vel faciendi speciem progressi, proprium nomen, suæ cuiq;

cuiq; speciei conveniens adepti sunt. *vid. Barz. in l. sine apud acta 28. num. 21. 22. C. de transactionibus.*

19. *Nominati contractus sunt, qui in proprium nomen contractus transeunt, actionemq; certam ac solennem producant: ut sunt emptio venditio; locatio conductio; societas; mandatum; depositum; commodatum, mutuum & similes contractus.*

Contract.
nominati.

Vlp. d. l. 7. §. 1. ff. de pact. v. v. senb. parat. ibid.

20. *Quibus annumeramus emphyteusin, & nonnquam transactionem.*

Emphy-
teus. &
transact.
an con-
tract. no-
minati.

Emphyteusin esse contractum nominatum probatur, quia non est innominatus. Nam contractus innominati non perficiuntur consensu, sed rei traditionem vel facti præstationem requirunt *l. 1. §. item emptio ff. de ver. perm. l. 5. in princ. vers. aut enim do tibi ff. de præscr. verb.* Emphyteusis verò ad sui constitutionem dationem vel factum non requirit; quippè cum olim vel pro emptione venditione, vel pro locatione conductione habebatur. *§. adeo autem Inst. de loc. conduct.* qui contractus ad sui perfectionem rei traditionem aut factum non exigunt. Transactio verò, quæ nihil aliud est, quam rei dubiæ vel litis incertæ neq; finitæ, aliquo dato vel retento vel promisso conventa decisio; licet propriè non sit contractus, sed contractus effectus: perficitur enim per pactum & contractum *l. 2. ff. de transact. l. ut responsum 15. l. 17. l. 28. l. 6. l. 33. C. eod.* negari tamen non potest, quod in jure nostro contractus passim appelletur. Quo sensu transactionem contractibus nominatis si stipulatione; innominatis, si contractu innominato transactum fuerit, annumerandam puto. *da. ll. Cuiac. in l. 7. ff. de pact. Boc. disp. de transact. 1 h. 2.*

Contra-
tus inno-
minati.

21. *Innominati sive incerti contractus sunt, quorum appellationes nullæ jure civili speciales & propriæ proditæ sunt, nec certam solennemq; actionem producant.*

Nam cum deficiant vulgaria atq; usitata contractuum nomina, solennis actio non competit, sed præscriptis verbis agendum est; in quam necesse est confugere, quoties contractus existunt, quorum appellationes nullæ jure civili proditæ sunt: naturâ enim rerum conditum est, ut plura sint negotia quàm vocabula. *l.2.l.3. l.4. ff. de præscr. verb.*

22. *Horum species sunt 1. Do ut des. 2. Do ut facias. 3. Facio ut des. 4. Facio ut facias. 5. Contractus estimatorius.*

Qui contractus comparatione factâ cum nominatis à *IC. in tot. tit. ff. de estimat. act. tit. ff. de rer. permut. tot. tit. & maximè in l.5. ff. de præscr. verb.* exponuntur. Nam cum 1. comparatur emptio venditio; siquidem pecuniam do, ut rem accipiam; sin autem non pecuniam sed rem do, ut rem accipiam, contractus innominatus erit, do ut des sive permutatio *d.l.5. §.1. l.1. §.1. de contrah. emt. in fin. l.1. §.1. de rer. permut. quæ à contractu do ut des non differt l.1. l.5. C. de rer. permut. d.l.1. §.1. ff. de contr. emt. §. item precium 2. Inst. d. 1. l.7. C. de rer. permut.* Sin verò dem pecuniam, ut pecuniam reddas, contractus erit nominatus & specialis, mutuuum scilicet. Cum 2. & 3. confertur locatio conductio *d.l.5. §.2. & pen. l.22. eo. si nimirum do, ut facias; si tale sit factum, quod locari solet, puta ut tabulam pingas: pecunia data, locatio erit: si res, non erit locatio; sed nascetur vel civilis actio in hoc quod mea interest: vel ad repetendum conditio, Quod si tale est factum, quod locari non possit, puta*

puta ut servum manumittas, contractus innominatus
erit. Cum 4. deniq; mandatum conciliat Iustus, quod
tamen cum ipso non est idem; cum nec mandatum, nec
commodatum, nec mutuum ad hunc contractum in-
nominatum. Facio ut Facias referri queant; siquidem
hi contractus nominati suâ naturâ gratuiti sunt *l. 1. 4. l.*
36. §. 1. ff. mandat. §. 2. in fin. Inst. quib. mod. re con. oblig. VVe-
senb. parat. de mandato n. 3. de commodato n. 5. in fin. Sin er-
gò aliquando tale negotium inciderit, quod contra-
ctibus nominatis simile quidem sit, ad alterutrum
tamen ex illis referri nequeat, ad innominatum meri-
tò hunc referri debet. Præcipua verò innominatorum
à nominatis contractibus hæc est differentia: quod in
his etiam re integrâ pœnitentia locum non habeat. Ab
initio enim sicut contractus sunt voluntatis & liberi ar-
bitrii: ita pòst fiunt necessitatis *l. 5. C. de O. & A. l. 35. §. 5.*
vers. Cum enim in arbitrio cuiusq; sit & C. de donat. l. in com-
modato 17. §. 3. ff. commod. Ita, ut nec is, qui implevit con-
tractum, altero non implente pœnitere nequeat *per l.*
in civile 12. C. de R. V. l. ea conditione 14. C. de resc. vend. In
illis verò tam re integrâ, quàm non, pœnitere licet, an-
tequam scilicet alter quoq; contractum impleat *per l. 5.*
ff. de cond. caus. dat. non sec. cui indemnitas ejus, quod
impendit, præstanda est *d. l. 5. §. 1. VVesenb. parat. cod. in*
fin. 5. æstimatorius scilicet contractus, licet causam
contineat, quam & in prioribus deprehendimus; ta-
men ad quem prædictorum innominatorum referri
debeat, meritò apud veteres dubitatum fuit, non quòd
subtiliter ad unum de 4. dictis referri nequeat, sed quòd
quædam in illo reperiuntur, quæ in his recepta non
sunt. Nam cum celebraretur, dum res æstimatò ven-
denda dabatur, veteres non abs causa dubitabant, u-
trum

trum ex vendito actio esset propter æstimationem, quæ vice precii fungitur & venditionem inducit *l. 10. §. 5. in fin. l. 16. ff. de jur. dot. l. 5. C. eod. l. 22. ff. rer. amotar.* an ex locato? quasi rem vendendam locasse videretur; an ex conducto? quasi operas conduxisset, interveniente scil. mercede; an mandati? *l. 1. ff. de æstimat. act.* Ne itaq; actor periclitaretur, ineptam fortasse ex uno illorum contractuum actionem intentando, dubitationis & periculi tollendi causâ, contractus quidem in suo genere remansit: à re tamen, quæ æstimato vendenda data erat, nomen sortitus est, ut æstimatorius contractus vocetur, ac præscriptis verbis actio inde detur. Negotium enim civile gestum est, & quidem bona fide *d. l. 1. VVesenb. parat. eod.*

9. Contra-
ctuum di-
visio.

23. III. *Contractus vel sunt bonæ fidei, vel stricti juris.*

Talis enim causa, qualis à suo effectu arguitur. Quapropter cum actiones quæ ex hisce contractibus oriuntur, aliæ bonæ fidei, aliæ stricti juris dicantur, & hæc non immeritò divisio in contractibus recepta est *arg. §. fin. Inst. de obligat. ex consens. l. 2. §. ult. ff. de O. & A. §. 24. Inst. de action. l. in contract. 3. C. quib. ex caus. maior. l. in bonæ fidei 13. C. de pact. l. mora 32. §. 2. ff. de usur. l. 13. C. eod. l. 22. ff. de donat. l. un. §. 2. C. de re uxor. act. l. 4. C. de Obligat. & Act.*; Cumq; tempore contractus nondum constet de mora; attamen *in d. l. mora 32.* dicatur, ex mora in contractibus bonæ fidei usuras deberi, absq; ullo hinc dubio concludere licet, contractus alios bonæ fidei, aliosvè stricti juris eò non dici, quasi in omnibus bona fides non sit adhibenda *contra d. l. 4. & l. si mandatu 59. §. 1. in fin. ff. mandat. l. bona fides 31. de pos.* verum quoniam illa

am illa ipsa in bonæ fidei contractibus exuberare de-
bet, & tam contractus quàm implementi ejus tempore
intervenire, per excellentiam Icti hos contractus bo-
næ fidei nuncuparunt. *Rittershus. c. 3. ad d. l. contractus de*
R. I. Bocer. ad d. l. cap. 2. n. 3. Hinc quæritur cur nonnulli
contractus præ cæteris bonæ fidei esse credantur? Qui-
dam nullam hujus rei rationem reddi posse putant.
Quidam frequentem & necessarium usum horum con-
tractuum urgent. Inter quos etiam Cicero, *qui lib. 3. of-*
fic. ita inquit: Fideiq; nomen existimabat Scævola ma-
nare latissimè, idq; versari in tutelis, societatibus, man-
datis, quibus vitæ societas continetur. Quibus verbis
videtur reddidisse rationem, cur ex his maximè rem ex
bona fide geri, judicariq; placeret: scil. quia sine his
societas humani generis stare non posset. Quidam de-
niq; hoc spectatum putant, quod ex iis contractibus fe-
rè semper obligatio & per consequens utilitas est mu-
tua, ita ut neuter deliberiori judicis æstimatione con-
quirendi causam habeat, cum utrinq; fiat. *Horom. & Do-*
nell. in d. §. actionum autem 28. Inst. de action. Et hoc vi-
detur mirè juvari *§. penult. 1. de loc. conduct. §. 1. in fin. Inst.*
de oblig. ex consens. Quod & nos sequimur, ita tamen,
ut frequentem & necessarium horum contractuum u-
sum non excludamus.

24. Bonæ fidei contractus dicuntur, ex quibus alter ^{Bonæ fidei}
alteri in id, quod ex bono & æquo præstandum est, obliga- ^{contractu,}
tur etiam absq; expressa & nominata de eo inter contrahen-
tes conventionè.

d. §. fin. Inst. de obl. ex consens. & l. 2. §. ult. ff. de O. & A. Myn-
sing. Schneidov. ad d. §. Inst. Tamen si verò cui videri pos-
set largiorem bonam fidem in actionibus seu judiciis
bonæ fidei, quàm in contractibus requiri; cum in his
C bona

bona fides ipsos contrahentes solum respiciat, ut patet ex descript. ac fraudem, dolum culpamve abesse sufficiat: in illis vero iudicem maximè intueatur, cui quippe libera potestas estimandi ex æquo & bono permittitur, quantum auctori restitui debeat §. in bon. fid. iudic. 30. Inst. de action. l. 7. ff. de negot. gest. imò amplius resarciri quoque in iudiciis debeat, si quod damnum vel aliunde, vel vitio rei, de qua actum, provenerit l. 59. §. 1. mandat. Nihilominus æquè in contractibus alter alteri in id obligatur, quod alterum alteri ex bono & æquo præstare oportet ultra quoque id, de quo nominatim convenit, tam quo ad officium iudicis, quam pro natura conventionis ac convenientium utilitate §. conductor s. Inst. de loc. conduct. l. 7. §. 6. ff. de pact. l. 21. sol. matrim. Rittershus. d. c. 3.

Qui bonæ
fidei con-
tractus di-
cuntur.

25. Species contractus bonæ fidei sunt omnes, quarum actiones dicuntur esse bonæ fidei, ac in d. S. 28. Inst. de act. recensentur

Mozz. division. contract. n. 25. Rittershus. d. c. 3. Boccr. d. loc. n. 3. Schneidovin. ad tit. Inst. de obligat. special. de contract. n. 17. Lex enim sola cum bonæ fidei contractus & actiones facere possit d. §. 28. Inst. vers. Quamvis & §. seq. l. ult. §. ult. C. de perit. hered. nostrum erit, alias præter eas non fingere Boccr. d. l. ac cap. quippe non voluit frustrà lex hocse contractus bonæ fidei esse & dici per ea quæ ib. 23. in fin. dicta sunt.

An em-
phyteusis
& contra-
ctus do ut
des sint
bonæ fi-
dei?

26. Quid dicendum de emphyteusi & contractu do ut des, eruntne contractus bonæ fidei an stricti iuris? Prius de utroque affirmo.

Quod enim mutatum non est, cur stare prohibetur? arg. l. sancimus. C. de testam. Atque inter veteres constitit contra-

contractum emphyteuticum aut emtionem esse & venditionem, aut locationem & conductionem; etsi utrum esset dubitabatur *§. adeò 2. Inst. de locat. cond.* sed utrumvis horum esset, sententiæ huc concurrebant, ut esset bonæ fidei, & ex his qui *d. §. 28.* enumerantur. Postea Zeno voluit contractum esse ab utroq; separatim *l. 1. C. de jur. emphyt.* Cur itaq; jam stricti juris statues? Sic enim Zeno novam huic contractui vim dedit, non ut minueret veterem, sed ut eam retineret & augeret. Nec movet, quod *in d. §. 28.* non recensetur: licet enim verbis non exprimat, sententiâ tamen continetur; & non tam quid verbis, quàm quid sententiâ legis continetur attendendū est. *l. 6. §. 1. de V. S.* De contractu do ut des cum à permutatione, quem contractum bonæ fidei esse constat *d. §. 28.* non differat (vid. quæ dixi th. 22. in exeg.) quin contractus bonæ fidei sit, minor est dubitatio.

27. *Stricti juris contractus dicuntur, qui strictè bonam fidem contrahentium continent, nec ultra id obligant, quàm quod expressè à contrahentibus promissum, ac in contractum deductum est.*

Stricti juris contractus.

arg. §. fin. Inst. de oblig. ex consens. l. quicquid. 99. ff. de V. O. l. 126. §. 2. in fin. eod. Interdum tamen præter ipsam conventionem in contractibus deductam, diem vel conditionem hisce inesse interpretamur; ut exemplum IC. Paulus *l. 4. §. ult. de pact.* proponit. *vid. l. 73. l. 134. §. 1. de V. O.* Sed hæc interpretatio perrarò admittenda, nec nisi ex voluntate contrahentium manifestissima illa appareat, à natura contractuum stricti juris recedendum est. *Cuiac. ad d. l. 126. §. 2. de V. O.*

28. *Species contractus stricti juris sunt omnes, quorum*

Species stricti juris contractus.

rum actiones in d. §. 28. *verbis non exprimuntur, nec sententia continentur.*

Nam cum ex professo enumerantur in d. §. actiones bonæ fidei, non erunt bon. fid. illi contractus, quorum actiones neq; verbis, neq; sententia d. §. continentur. Et omnino hinc verè licet usurpare, quod Modestinus de donatione scripsit *l. cum qui 22. ff. de donat.* idè cæteros bonæ fidei non esse, quia in bonæ fidei contractibus non deponentur.

4. Contractuum divisio,

29. *IV. Quidam contractus sunt ultrò citroq; obligatorii; quidam obligatorii ex parte tantum altera.*

princ. Inst. de arb. tutor. vers. unde ex his causis l. 2. §. item in his contractibus. 3. ff. de O. & A. §. 1. in fin. Inst. de obligat. ex consens. l. Labeo 19. ff. de V. S. Et ratione obligationis, quam contractus producent, differunt. In quibusdam enim alter alteri obligatur ad dandum vel faciendum: in quibusdam verò tantum unus alteri. Græci illos contractus vocant *συναλλάγματε; διαλεγεα;* ex quo genere est emptio venditio, locatio conductio &c. hos *μειβολεγεα;* ex hoc genere est stipulatio, mutuum &c. *Cuiac. in l. 1. in pr. ff. de V. O.*

In contractu duo requiruntur intellectus & voluntas,

30. *Omnem contractum conventionem esse dixi, quam duo pariunt: intellectus rei gerendæ, & duorum saltem contrahentium voluntas.*

Hinc unius factio interveniente ad obligationem, nunquam existit contractus: & in hoc contractus differunt ab ultimis voluntatibus, pollicitatione & delictis. Ultima voluntas, veluti heredis institutio, legatum, fidei commissum, unius tantum testatoris voluntas est, nihil hinc cum herede aut legatariis geritur. Idè toto genere à contractibus distant. Pollicitatio à solius tantum offe-

offerentis voluntate dependet *l. 3. ff. de pollicit.* Contractus duorum voluntatem requirit. In delictis & quasi delictis versatur tantum unius factum, ex quo obligatio oritur, in contractibus duorum. *vid. ch. 7. Donell. 12. comment. 7.*

21. *Hinc totidem res contrariae vi sua conventionem & contractum impediunt: defectus intellectus & voluntatis, aut solius voluntatis.*

Donell. d. c. 7. §. 22.

22. *Deficit intellectus vel ratione ipsius facultatis intelligibilis, vel ratione rei, quae eidem obijcitur.*

Intellectus deficit r.
ratione facultatis intelligibilis.

23. *Destituuntur facultate intelligibili infantes, furiosi, mente capti.*

Infantes nullum intellectum habent *§. 9. vers. sed quod diximus Inst. de inus. stipular.* nec intelligunt quid fit *l. 1. §. 4. ff. de sponsalib.* vel agitur *l. 1. §. 13. de Obl. & Act.* Itaque ab omnibus omnino contractibus submoventur, etiam tutoris autoritate interveniente *d. §. 9. l. 5. de R. I.* atque aded, ut nec naturalis sit obligatio, quae ex persona infantis initium capiat: nam ubi ex re venit actio utique tenentur *l. furiosus 46. d. Obl. & Act.* Sed in proximis infantiae propter eorum utilitatem benignior juris interpretatio facta est, & contrahere possunt, ita tamen, ut in iis contractibus, in quibus tutorum autoritas necessaria est, veluti si ipsi obligentur adhibeatur tutor: nam alium sibi obligare etiam sine tutoris autoritate possunt *d. §. 9.* usque aded, ut etiam contractus ultrò citroque obligatorii cum iisdem habiti ex uno latere consentent. *princ. Inst. de autor. tuto. l. Iulianus 13. §. si quis à pupillo 29. ff. de action. emt.* Si verò utrinque sint perfecti ejusmodi contractus

tractus, non potest pacto effici à pupilio, ut ex uno de-
inde latere consistere incipiant *l. 1. vers. nam quod Aristo*
ff. de Resc. vend. arg. l. 35. de R. I. Par est ratio furioforum,
qui continua mentis alienatione omni intellectu ca-
rent *l. 14. de offic. Præsid. & perpetuo furiosi l. 12. §. 2. de iudic. l. 9. C. de impub. & all. subst. it. quæ infantium.* Quia non
intelligunt, quid agunt *§. furiosus 8. Inst. de inut. stipular. l. 70. §. 4. ff. de fidejussor. l. 5. 40. de R. I. l. 1. §. 12. de O. & A. l. 209. de V. S. l. 2. C. de contr. emt. siquidem per omnia & in omni-
bus absentis & dormientis loco habentur l. 124. §. 1. de R. I. l. 2. §. 3. de Tur. codicill. l. 17. §. 11. de Iurejur. l. 1. §. 3. verb. si quis dormienti. de acq. possess. imò ignorantis l. 4. de divorz. & repud. Qui verò intermissionem furoris habent l. 20. §. 4. qui testam. fac. poss. & intervalla insanie *Caj. fragm. 2. Inst. 2. §. ult. illi ab omnibus contractibus omninò & semper non remouentur, sed ad tempus furore nempe quiescente admittuntur. Illo enim tempore non solùm testamentum facere d. l. 20. §. 4. ff. §. 1. Inst. & l. 9. C. qui testam. fac. poss. sed etiam contractus quosvis celebra- re possunt l. 2. C. de contr. emt. Et hoc dilucidum furo- ris intervallum ex actu furiosi dijudicandum, num ille more sapientis gestus sit nec ne. Illo etenim casu valet; hoc neutiquam subsistere potest *arg. l. 12. §. ult. de tutor. & curato. dat. ab his qu. Et quod de furioso dicitur, etiam de mente capto intelligendum est, etsi furore non corripiatur, cùm quod furioso in rebus gerendis denega- tur id eò sit quod intellectu careat §. præter. Inst. quib. non est perm. fac. testam. Ergo hi contrahere nequeunt quia his nihil intelligentibus deest voluntas, proinde & consensus: nullus autem contractus sine consensu l. 1. §. 1. ff. de pact. Quæ res facit ut nec tutoris, aut curato- ris auctoritate accedente isti obligentur l. in negoci. s. ff. de R. I.***

de R. I.

de R.I. Prius est enim ut quid agatur, quam ut tutor
curatorvè dicat se probare id quod agitur *l. 3. de auctor.
tuto.*

34. Deficit intellectus ratione rei quæ obijcitur, pro-
pter errorem vel propter dolum.

2. Ratione
obiecti
propter erro-
rem &
dolum.

De errore hæ sunt veterum sententiæ: error non ha-
bet consensum *l. 2. ff. de Indic.* item qui errat non con-
sentit: item nihil tam contrarium est consensui quam
error *l. si per errorem is. d. Jurisd.* Dolus quoq; defectum
intellectus arguit, quia qui dolo inducitur errat in no-
titia, error verò in notitia parit errorem in voluntate,
ut meritò placuerit, quod is, qui dolo deceptus paci-
scitur, consentire non videatur *l. qui cum tutorib. o. §. 2.
ff. de transact.*

35. Error nihil aliud est quam opinio falsa, quæ aliud
pro alio putatur; & committitur vel in contractus spe-
cie, vel in persona cum qua contrahitur, vel deniq; in re,
quæ in contractum deducitur.

Error quid
tripliciter
committi-
tur.

*Azo in sum. C. de jur. ignor. Donell. 12. comment. 7. Gædd. de
contrah. & comm. stipulat. c. 3. n. 7. & seqq.*

36. Erratur in contractus specie, quoties utrinq; non
creditur idem negotium agi, & constat nec perfici nego-
tium quod ex alterutrâ parte putabatur tractari, nec ullam
obligationem contrahi.

1. In con-
tractus
specie;

l. 55. l. 57. ff. de O. & A. quia consensus non est unius, inter-
rogantis fortè vel respondentis, sed duorum in idem
placitum ac in eandem causam consentientium volun-
tas *l. 1. §. 1. de pact. l. 3. de pollicit.* Et affectus ex utraq; parte
contrahentium concurrat oportet: nam sive ea ven-
ditio, sive donatio, sive conductio, sive quælibet alia
causa

causa, contrahendi fuit: nisi animus utriusq; consentit, perduci ad effectum quod inchoatur non potest *d.l. 55.* Unde si ego tibi stipulanti promittam decem animo fideiubendi pro Titio: tu verò stipulatus sis, ut tibi sim principaliter ad decem obligatus, quippe Titius debitor tibi non est, neq; fideiussoria, neq; aliqua principalis est nata obligatio: illa non, quia fideiussor ei obligari non potest, cui reus promittendi obligatus non est *l. fideiussor 15. ff. de fideiuss.* hæc non, quia hoc animo & sine non promittebat, & à stipulatore dissentiebat. Sic si ego tibi quasi donaturus, tu quasi mutuam causam accipias, aut vice versa, nec donatio nec mutuum erit *l. 18. ff. de R.C.*

2. in personâ.

37. Errat contrahens in persona, cum puta Sempronio stipulanti promittit se donaturum, dum hunc putat esse Titium, cui soli promissum volebat. Qui ita promissit, neutri obligatur; neq; Titio, quia huic non promissit, neq; Sempronio, quia in eo errans non consentit.

d. l. 15. ff. de iurisd. l. 2. de iudic. Sed meminerimus errorem exigere nos in persona ipsa, cum qua res geritur: nam diversum est, si erretur in nomine proprio personæ, dum de persona ipsa constat. Nihil hic error de consensu in eandem personam mutat: cum nomina significandorum hominum gratiâ reperia sint, qui si alio quolibet modo intelligantur nihil interest *§. siquidem in nomine 29. Inst. de legat.*

3. in re.

38. Circa rem in contractum deductam error committitur, cum vel in corpore contrahentes dissentiunt: veluti qui stipulanti Stichum promittit, cum de alio seruo sentiret stipulator: estq; inutilis omnis conventio.

d.l.

d. l. 57. ff. de O. & A. l. 83. §. 1. l. 137. §. 1. de Verb. Oblig. Idem quoq; in judiciis esse putabat Aristo, quem reprehendit Paulus *d. l. 83. §. 1.* nec immeritò: quia differt contractus ea in re à judiciis; in contractu utriusq; consensus requiritur: & proinde in judiciis non est credendum reo, sed auctori potius, ne, si reo credatur, iudicium fiat illusorium; propterea quod reus semper dicet, de alio se sensitse *arg. l. 2. §. Scavola ff. de eo quod cert. loc.*

39. *Vel in corpore quidem consentiunt, in materia verò errant: Veluti cum aurum putarent, quod æs esset, & placuit nullam esse emtionem; & contra stipulationem valere, pignori datum obligari.*

l. 9. §. inde queritur cum ll. seqq. ff. de contr. emr. l. 22. de V. O. l. 1. §. 2. de pigner. act. ratio differentia ea est; quia in emtione venditione pretium intervenit. Est autem contra bonam fidem; id est, naturam emtionis, ut pretium detur pro auro, & tamen præstetur æs pro auro. *Giphan. d. l. 22.* Sed hæc ita. si materia toto genere sit diversa: nam si non in totum erretur in materia, V. C. aurum quod quis se emere putabat, æris aliquid admixtum habeat, consistit emtio. *l. 14. ff. de contrah. empr.*

40. *Et hæc de errore, sequitur dolus, qui vel incidens est, vel causam dans contractui.*

Zasius. Cujac. Giphan. in l. si quis cum 36. ff. de V. O.

41. *Dolum causam dantem contractui dicunt, sine quo contractus non fuisset ullo modo celebratus.*

Veluti si quis neq; propositum, neq; animum habens contrahendi, ab aliquo dolo ad hoc inducitur & persuadetur, ut animum contrahendi sibi sumat, & eo modo quo persuasor velit, contrahat *arg. l. 3. in fin. ff.*

D

pro

Dolus incidens vel causam dans contractui,

pro soc. l. 16. ff. de minor. l. 6. & eleganter 7. vers. si in hoc ut venderet ff. de dol. mal. Cædd. d. tract. c. 3. n. 112.

42. Dolum incidentem ; quando aliàs etiam contracturus , in ipsa conventionè decipitur.

Ut fortè carius emat , vilius vendat l. 9. princ. ff. de dol. l. Iulianus §. si quis colludente 27. de action. emt. l. 22. l. 36. de V. O. Oldendorp. class. 6. act. 11. Schueidvvin. in §. act. 28. Inst. de action. n. 22. Cædd. d. loc. n. 113.

43. Hic dolus contractum non vitiat , nec refert bonæ fidei sit contractus an stricti juris.

l. 7. §. non solum l. 9. in princ. de dol. mal. l. 6. §. fin. l. 11. §. 5. l. 13. §. 4. & 5. de action. emt. l. 2. de dol. & met. except. d. l. 22. l. 36. de V. O. Hartman. Pistor. quest. 23.

44. Ille , contractum bonæ fidei vitiat , stricti juris non.

d. l. 7. in princ. de dol. mal. l. 16. §. 1. de minor. l. 3. §. fin. pro soc. Zas. in §. action. 28. n. 44. ibid. Donell. n. 26. Inst. de actionib. Zasius , Cujac Donell. Giphart. in d. l. 36. de V. O. Diss. Ioan. Faber. in d. §. action. Ioann. Robert. 3. animadvers. c. 1. 2. & 3.

Voluntas deficit vel propter vitium animi vel res quasdam externas.

45. Et hætenus quomodo ob defectum intellectus contractus impediatur , consequens nunc est , ut dicamus de voluntatis defectu. Hunc arguunt duo : vitium animi & res quedam externæ.

Donell. 12. comment. 7.

46. Vitium animi , quod deficere voluntatem facit , & per consequens contractum impedit , est in prodigo ; qui licet intelligat quid agatur , ipsius tamen voluntas , quod neque tempus neque finem expensarum faciat , sed bona sua dilacerando & dissipando profundat , nulla est.

l. 1. in.

l. 1. in princ. ff. de curat. furios. & al. dand. l. furios. 40. de R. I.
prodigus hoc à furioso, mente capto & infante (de quibus sup. thes.) differt, quod hi nullum negocium gere-
re possint, neq; quo obligentur ipsi, neq; quo sibi ob-
ligationem acquirant l. in negoc. 5. d. 1. At prodigus pro-
mittendo quidem non obligatur, stipulando tamen
vel aliter contrahendo sibi acquirat l. is cui 6. de V. O. l. 9.
§. 7. de R. C. Et cum prodigo bonis interdicatur, hic non
incommodè quæritur, à quo & quomodo hoc fiat? Di-
stinguendum puto, inter prodigi constitutionem, de-
clarationem, interdictionem & tutoris dationem. Pro-
digus est & constituitur malis moribus: declaratur ho-
die sententiâ magistratus; olim sententiâ decemviro-
rum: interdicitur ipsi bonis, factâ declaratione, ho-
die & olim legè: curator dabatur olim legè, hodie à
Prætorè d. l. 1. ff. de curat. furios. dand. l. 18. de testam.

47. Res externæ, quæ defectum voluntatis arguant,
duæ sunt: vis metus vè, & propositum contractui institu-
to contrarium.

Voluntas extorta, voluntas non est, si quidem princi-
pium voluntatis intuemur, non actum quo volumus,
eligimus. l. 17. in princ. qui & à quib. manum. c. meritoris.
quest. 1. Hinc utrunq; de eo, qui vi cogitur, dicitur &
nolle & velle. Non vult sub conditione si liberum es-
set non consentire. At si spectemus id, quod simplici-
ter & reverâ gestum est, verè voluit; qui licet coactus,
voluit tamè l. 21. §. si metu 4 ff. quod met. caus. Et certè erat
in ejus potestate nolle, etiamsi vis ei inferretur: potuit
enim vim pati potius, quàm verbis consentire. Sed
quoniam hæc ipsa voluntas turpiter extorquetur & ma-
lo more, quem probare contra bonos mores est, id o-

perari non debet, quod si prorsus libera fuisset, operari valuisset. Et propositum contractui instituto contrarium, satis arguit voluntatis defectum, & declaratur his rebus: si quid datum donandi, gestum jocandi, demonstrandi, simulandi causâ *l. 3. §. 1. §. fin. de O. & A. l. 21. C. de transact. l. 6. C. sicert. per. & tot. tit. C. plus val. quod agit. Donell. 12. comm. 7. Gædd. de contr. & comm. stip. c. 3. conclus. 6. n. 89.*

48. Atque hæc ob intellectus & voluntatis defectum contractum impediunt. Sed non statim, qui rem gerendam intelligunt & contrahere volunt, rectè contrahunt. Nam sunt adhuc alia impedimenta, quæ contractui obstant, tum ex personis contrahentium; tum ex re, de qua inter eos agitur, nata.

Impedimenta contractuum ex personis,
1. impedimentum generale.

49. Impedimentorum ex personis contrahentium ortorum; quædam sunt generalia & omnibus contractibus obstant; quædam specialia & tantum nonnullis.

50. Generale impedimentum est 1. in seruo. Qui licet consentire possit, conditio tamen in qua vivit, impedit, quominus ex contractu civiliter obligetur.

Servus ex contractibus suis obligatur naturaliter & non civiliter *l. servi 14. l. 43. ff. de Obl. & Act. l. naturaliter 13. l. si quod dominus 64. de condict. indeb.* quia juris naturalis est particeps, civilis non item, ut neq; Prætorii *l. quod attinet 32. de R. I.* Ex persona tamen dominorum jus stipulandi habent *princip. I. de stipul. servor.* eatenus, ne dominis contrahendo detrahant. Aliàs quod in ipsorum favorem introductum est, ut servi nimirum iis acquirant *§. 1. Instit. d. tit. l. 10. 32. ff. de acquir. rer. dom. eorumq;*

rumq; conditionem meliorem reddant *l. melior. 133. de R. I.* id in ipsorum damnum contra legis mentem vertetur *l. quod favore 6. C. de legib. l. 19. C. de fid. instrum.* Hodie dominorum in servos jure sublato, famuli loco extraneorum dominis sunt. Sibi etenim delinquant & contrahunt *arg. l. servi 14. & 20. ff. de O. & A.* nec ex eorum contractibus domini tenentur, nisi quatenus mandaverint aut consensus eorum intercesserit *l. 5. §. 11. l. 16. & 101. tit. de instit. & exercit. act.*

51. 2. In pupillis pubertati proximis, qui absq; tutorum auctoritate ex contractu non obligantur.

2. Impedimentum.

d. l. 43. de O. & A. nisi locupletiores facti *l. 3. §. 4. de negot. gest. l. naturaliter 13. in fin. & l. seq. de cond. indeb. l. 1. §. an in pupillum vers. nam & in quantum depos. vel dolo malo in re aliena versati sunt d. l. 1. §. an in pupill. l. heredibus 13. §. fin. de dol. mal.* Extra has causas obligatur quidem naturaliter respectu rei *l. 1. in fin. ff. de novat. l. cum illud 35. §. 1. quand. dies l. ced. l. stichum 95. §. aditio ff. de solut.* nam in re obligatio est ex ipsius consensu, quia secundum naturam rei gestæ non minus ipse, quam ejus accessiones tenentur *dd. ll.* At non obligatur ratione personæ: nam obligatio in persona pupilli est sine effectu *l. quod pupillus 41. de cond. indeb. l. pupillus 59. de O. & A. Donell. in l. 128. de V. O. VVesenb. in §. pupillus Inst. de inur. stipulat.*

52. Minorum diversa causa est, in quibus hæc recepta est juris distinctio: aut curatores habent, aut non habent; illi qui curatores habent citra ipsorum consensum contrahere nequeunt, cum non absimiles habeantur iis; quibus curatore a Præatore dato bonis interdictum est. Qui verò

D 3

curo-

curatores non habent, contrahere quidem possunt, lesi ta-
men utuntur restitutionis in integrum beneficio.

*l. 3. C. de in integr. restit. minor. l. 1. l. 2. l. 3. l. minor. 40. l. mi-
nor. 48. ff. de minor. 101. tit. C. si ad vers. vendit. 101. tit. si ad-
vers. transact. Donell. 12. comm. 22.*

Impedimē
ta specialia 53. Impedimentum quod nonnullis tantum contracti-
bus obstat; est in iis personis, quæ quidem contrahere &
rem gerere rectè possunt, sed jure in ea specie, de qua agi-
tur, obligationem contrahere nequeunt.

1. Imped. 54. Quale impedimentum 1. est in muto & surdo; qui
stipulationem; quæ verba stipulantis & promittentis re-
quirat, & ut uterq; alterum loquentem audiat, contrahere
non possunt, si ve stipulentur si ve promittant.

*l. 1. §. ult. ff. de Obl. & Act. §. mutum Inst. de inut. stipulat. l.
1. in princ. de V. O.*

2. Imped. 55. 2. Est in filio familiæ; qui pecuniam mutuo ac-
piens efficaciter non obligatur, sed perpetua SCti Mace-
doniani exceptione adjuvatur.

101. tit. ubi Dd. ff. & C. ad SC. Maced.

3. Impedi-
ment. 56. 3. In muliere, quæ alieno nomine intercedens,
SC. Vellejano obligationi eximitur, restituta in pristinum
debitorem actione.

*l. quamvis 8. §. s. & fin. l. si mulier 14. ad SC. Vellejan. Mulier
suo nomine contrahens efficaciter obligatur; non verò
si alieno nomine, cum quod ab omnibus officiis civili-
bus remota sit l. 2. de R. I. l. 1. §. 1. ad SC. Vellejan. tum quod
ob sexus fragilitatem blanditiis facillimè ad fidejuben-
dum induci, remq; familiarem in maximum pericu-
lum inducere possit. princ. Instit. quib. alien. lic. vel non l.*

2. §. 2.

2. §. 2. ad SC. Velleian. vid. l. 13. 16. eod. Hodie ex constitutione Imp. Iustiniani formâ l. 23. C. d. z. non observata, ipso jure non obligatur.

57. 4. In patre & filiosfam. qui licet cum aliis rectè ^{4. Imped.} contrabant, alter tamen alteri propter unionis fictionem ex contractu non obligatur.

l. 39. ff. de O. & Act. §. item inutilis 6. Inst. de inuz. stipulat. §. hi qui in parentum 12. Inst. de obl. qu. ex delict. quæ fictio cum juris civilis sit, non impedit quominus alter alteri naturaliter obligetur.

58. 5. In fratribus ejusdem potestatis; inter quos ^{5. Imped.} nulla constare potest ex causa profectitii peculii civilis obligatio.

l. frater à frate 38. ubi Dd. ff. de cond. indeb. Nam obligatio hæc statim acquireretur patri l. placez. 79. de acquir. hered. ita ut si quid frater deberet in hac causa, patri deberet & non fratri: sed nec patri ipsi hic filius civiliter debere potest. Unde hîc quoq; naturalem tantum obligationem intervenire necesse est, quâ frater debitor in proposito tenetur patri d. l. 38.

59. Et hæc de impedimentis, quæ ex contrahentium personis proveniunt; ex re impedimenta oriri dicimus, cum is creditor est, qui de ea re, qua de agitur, contrahere prohibetur.

Impedimenta cō-
tract. ex re-
bus.

Ut qui officii temporalis (non perpetui l. 34. de R. C.) causâ in provincia agit vel militat, prædia comparare in eadem provincia non potest: præterquam si paterna ejus à fisco distrahantur l. 62. de contrab. emr. Tutor quoq; rem pupilli emere non potest. Idemq; porrigendum est

est ad similia: id est, ad curatores, procuratores, & qui negotia aliena gerunt l. 34. §. fin. d. 22. de his & aliis ex rebus ortis dicitur in seqq. plenius.

Duo in contractū deducuntur res & facta.

60. *Vt omnis contractus obligationis causā comparatus, ita nullus contractus in quo non id agatur, ut aliquid detur vel fiat. Hinc apparet duo esse quæ in contractum deducuntur: res, quæ dari; & facta, quæ fieri dicuntur.*

l. 3. in princ. ff. de O. & A. §. ult. I. de V. O.

Res in contract. non potest deduci.

61. *Omnis res quæ dari & haberi, dominioq; & usui nostro subjici potest, in contractum rectè deducitur. Quare si con venerit, ut res detur, quæ dari nequit, contractus non subsistit.*

l. si stipulor 35. d. 22. princip. Instit. de inut. stipular.

Quæ nō est in rerū natura.

62. *Rerum quæ dari, haberi non possunt, tria sunt genera. Primum est illarum, quæ non sunt in rerum natura.*

§. 1. Instit. d. 2. ut si promittatur homo vel bos mortuus, domus incendio consumpta, navis dissoluta, aut quæ naufragio periit. d. §. 1. l. si homo 69. l. liber homo 103. de V. O. l. 1. §. si id quod. de O. & A. Si verò ejusmodi res sit, quæ aliquando existere possit, & licet nondum sit, tamen futura speretur, rectè in contractum deducitur, l. 61. de contrah. emt. l. 73. pr. de V. O. ut sunt fructus futuri, & foetus pecorum.

Quæ commercio est exempta.

63. *Alterum genus rerum, quæ dari non possunt, est earum rerum, quæ in rerum natura cum sint, commercio sunt exempta.*

Natura.

64. *Eximuntur hominum commercio quedam naturæ, quedam jure. Naturæ liber homo,*

Lib

l. in emtione 34. §. 1. de contrab. emt. l. inter stipulantem 83.

§. sacram de V. O. d. §.

65. Iure deinceps gentiū, vel morib. & Instituto civitatis. Iure?

d. l. 34. §. 1. de contrab. emt.

66. Gentium jure eximuntur commercio mare, littus Gentium, maris, flumina publica, aer, aqua profluens & si quæ eius generis alia.

§. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & c. l. de R. D. l. 1. 2. 3. & 1. 1. ff. eod. §. 1. 2. & 3. l. de inut. stipulat. §. fin. l. de emt. vend. Nullum harum rerum jure gent. est commercium, quia nequeunt naturâ suâ in singulorum dominio patrimonioq. existere, quamdiu in eadem causa perseverant.

67. Moribus & Instituto civitatis exuuntur commercio quedam res vel in totum, vel certarum tantummodo personarum.

68. In totum; res sacra, religiosa, sancta; & si quæ a Civili, lie publico usui & oportunitati destinata.

69. Certarum tantum personarum commercio eximuntur, veluti Mancipia Christiana, prædia Italica, prædia provincialia & c.

1. 1. C. de Christ. mancip. hares. v. juda. v. pag. hab. Vlp. in frag. de dom. & acquis. rer. l. 62. de contrab. empt. Mancipia Christiana à Judæis, hæreticis, paganis haberi, possideri non possunt. Prædia Italica à peregrinis: & provincialia à Præside istius provinciæ comparari prohibentur dd. ll. De his rebus notanda est Ulp. distinctio: multum intere est, ait, utrum ego stipulor rem, cujus commercium habere non possum, an quis promittat: si stipulor rem cujus commercium non habeo, inutile esse stipulationem placet; si quis promittat, cujus commercium non habet, ipsi nocere non mihi l. 34. de V. O.

E Ter-

70. *Tertium genus est illarum rerum, quæ cum commercio non sint exemptæ, alienandi causâ in contractum deduci prohibentur.*

In hoc numero sunt prædia dotalia, prædia sive res immobiles donatæ propter nuptias, servus, qui in fuga est; res litigiosa &c. *l. 4. l. dotale 13. ff. de fund. dotal. pr. I. quib. alienar. lic. Nov. 60. c. 1. l. in fuga 6. C. ad l. Fab. de plag. l. 2. ff. eod. l. 35. §. 3. de contrah. emt. 1. 1. ff. & C. de litigios.*

71. *Et hæc ita obtinent, si hæc res specialiter seu principaliter in contractum deducantur. Quod si non principaliter; uti eo modo alienari possunt, ita possunt etiam utiliter in contractum deduci.*

Veluti si vendam aut aliter cedam tibi fundum, in quo sit aliqd sacri, vel religiosi, vel fundi dotalis, vel litigiosi; & convenit inter nos, ut id omne ad te transeat. Hoc modo utilem esse conventionem placuit, & simul procedere alienationem, quasi non videantur istæ res vendi aut cedi, ubi nõ vaneunt ceduntve principaliter, sed emtioni cessionive majoris partis accedunt: quam ided sequuntur utiliter, quia illa per se vanire & alienari potuit *l. 22. l. 24. ff. de contrah. emt.*

72. *Si vero hæc res principaliter in contractum deducuntur, inutilis contractus erit aded, ut nec æstimatio debeat.*

§. idem juris est I. de inur. stipular. l. si stipulor. 35. l. 83. §. sacram. ff. de V. O. Nam si res promittatur, ipsa res in obligationem venit non æstimatio, quia non est promissa. Quod fit, ut si rei obligatio non consistit, neutrum debeat; non res, quia jus vetat; non æstimatio, quia deest promittentis voluntas.

73. Sed

73. Sed quid dicendum, si is, qui res supra dictas sibi dari stipulatus est, aut emit, sibi cavens stipulatus sit poenam, an saltem poena committitur? Nego.

l. si homo 69. de V. O. Nam *l. cum* subdita sit impossibili conventioni, & ipsa impossibilis erit, non quod pecunia dari non possit, sed quod dari non possit, ut poena *arg. l. aliud fraus est 131. de V. S.* quia nullum delictum, nulla mora, nulla culpa intelligi potest ob eam rem non praestitam, cujus praestatio est impossibilis *d. l. 35. l. multa 6. l. in testamento 27. de condit. & demonstr. Donell. ad d. l. 69.* Et 2. cum principalis stipulatio non valet, merito & poenalis sive accessoria erit inutilis, quia cum principalis causa non subsistit, plerumque nec accessiones valent *l. cum principalis 178. de R. I.*

74. Hoc tamen, quod de his rebus principaliter in contractum deductis dixi, in emtione venditione hanc recipit limitationem: qui nesciens eiusmodi res emit, licet emtio non teneat ad hoc, ut vendita res tradi debeant; ex emtio tamen adversus venditorem experietur, ut consequatur quod eius interfuit.

l. & liberi 4. l. 62. §. 1. l. 20. ff. de contrab. emt. l. 8. §. 1. de religiof. Quod proprio quodam jure & natura emtionis & venditionis accidit: in hac enim non tantum tenetur venditor, ut praestet rem venditam; ad quod sane non teneri cum in his rebus venditis fatemur; sed etiam, ut si qua in re emtorem decepit sciens, sive ignorans quid affirmavit de re, quod non erat, id praestet. Et si enim putavit ita esse, non tamen facilis esse debuit ad temerariam affirmationem *l. Iulianus. 13. in pr. & §. 3. ff. de act. empt.*

75. Hac de rebus. De factis idem ferè ius atq; eadem leges. Quomodo enim res in contractum deduci nequit, qua dari non potest; sic factum, quod non potest fieri.

d. l. si stipulor pertinet enim & hoc ad regulam generalem
juris, impossibilem nullam esse obligationem *l. 135. de
R. I. l. 185. eod.*

76. *Fieri aliquid non posse intelligitur vel natura vel jure.*

77. *Natura fieri non posse dicimus, quibus natura impedimen-
to est, quò minus fiat.*

§. si impossibilis 10. I. de inur. stipul. veluti cœlum ascende-
re *d. §. vel si qui Romæ est, se hodie Chartagini daturum*
spondeat l. 2. §. 6. de eo quod cert. loc. §. loca 5. I. de V. O. Quæ
stipulatio inutilis est, nisi uterq; dispensatores Cartha-
gini habeat, quibus multò antè nota facta eò die inter-
ponenda stipulatio, mandatumq; illi ut solveret, huic
ut acciperet *l. ult. §. 4. de V. O.* Si verò aliquid promissori
impossibile quod alii possibile est rata est, stipulatio *l.
137. §. 5. eod.*

78. *Jure fieri nō possunt, quæ leges fieri prohibent aut boni mores,
l. pacta 6. C. de pact.* Nam & boni mores optima pars sunt
juris, ut qui nascuntur ex jure naturali & gentium ma-
xima ex parte.

79. *Lex fieri quid prohibet aperitè verbis, sive tantum legis
sententiâ: ex quibus in usu juris illud si fiat, dicitur fieri contra
legem; hoc magis in fraudem legis.*

l. contra legem 29. cum seq. ff. de ll. Utriusq; generis promif-
sio ex æquo inutilis *l. non dubium 5. C. d. 2. qui sint in ejus
causa contractus ex unaqua; lege sumendum est.*

80. *Prohibent boni mores, si quid turpiter, si quid non hone-
ste fit. Quare bonis moribus contrarie sunt omnes conventiones,
in quibus promissio seu præstatio est turpis & cum maleficio con-
juncta.*

*l. filius 15. de condit. Inst. l. si inquilinos 112. §. pen. de legat. 1. l.
generaliter de V. O.*

81. *Et sunt harum duo genera: quædam sunt, in quibus id fie-
ri pa-*

si paciscimur, quod per se est turpe; quedam in quibus promittitur pecunia, & res aliqua juris nostri, que honeste per se ut prestari, ita promitti potest, sed promissio est eiusmodi, ut ea recepta is quo cum paciscimur ad delinquendum in vitetur.

Exempla in l. 27. de V. O. l. alia 14. §. fin. solut. matrim. l. parentes 6. de in jus vocand. l. condiciones 9. de condit. instir. l. si flagitii 123. de R. I. l. si unus 26. §. 3. & 4. de pact. l. 1. §. 7. de pos. & passim.

82. Atq; hæc de consensu & rebus in contractum deducendis dicta sufficiant; sequitur nunc quomodo his duobus concurrentibus contractus fiant ac perficiantur.

Quomodo contractus fiant ac perficiantur.

83. Et sciendum quod nonnulli contractus solo consensu de dando vel faciendo perficiantur, nonnulli præter consensum rei dationem vel facti præstationem; nonnulli verba; nonnulli deniq; litteras requirant.

84. Solo consensu perficiuntur emptio venditio; locatio conductio; societas; mandatum; emphyteusis;

1. Quidam perficiuntur consensu.

Ac hi contractus consensu fieri dicuntur, non propterea, quod reliqui eo destituantur contra l. 1. §. adeo 3. ff. de de pact. sed quod hi perfecti ac confecti sunt illis consentientibus, qui negocia gerunt §. 1. in fin. Inst. de obligat. ex consens. l. 2. §. 1. ff. de O. & A. Et nomen generis per eminentiam speciebus accommodatur hinc, ut & aliis in jure nostro locis arg. rir. inst. de adopt. Neq; dubitemus de emphyteusi idem asserere: unde & merito eundem contractum bonæ fidei conventionibus (supr. 1b. 26.) asseripimus, cum hinc variæ præstationes ex utriusque contrahentium parte ac voluntate incidant, super quibus arbitrio judicis opus non est, sed ex bono & æquo deciduntur ac præstantur d. l. 2. §. ult. Tum quod, uti priores, maximè consensu constet arg. l. 1. C. de iur. emphyte. ubi quæ pactionibus placuerunt cuncta etiam fir-

ma & rata habentur; pactio verò absq; consensu consistere nequit per *d. l. 1. §. 2. de pact.* & quod suis pactio-
 bus hic contractus fulciatur iisdem ferè verbis *Imp. in §. adeo 3. l. de loc. cond. ait;* exindeq; ergo legem formamq;
 capiet per *l. 1. §. si convenit 6. de pos.* Tum deniq; affini-
 tas hujus contractus cum emt: venditione, locatione
 conductione ita concludere jubet. *vid. supr. th. 17. 20. 26. in exegetib. VVesemb. ad d. §. 3. lit. K. & n. s. Bacchov. in Trentl. 1. disput. 29. th. 9. lit. C.*

2. Quidam rei datione vel facti præstatio-
 ne vel facti præstatio-
 ne. 85. *Rei dationem vel facti præstationem requirunt mutuum; commodatũ; depositum; pignus & omnes contractus innominati. Principaliter enim, ut res vel factum in hisce interveniat, exigitur. VVesemb. parat. de reb. cred. n. s. l. 52. §. 1. ff. de O. & A. t. 1. quib. mod. re contrah. obl. t. 1. ff. & C. de præscr. verb.*

3. Quidam verbis, 86. *Verba; stipulatio; & quidem congrua interrogationi præcedenti & responsioni subsequenti exigit. quæ si desint, licet consensus adsit, non tamen contrahitur stipulatio.*

4. Quidam literis, 87. *Litteras chirographarius contractus sive litterarum obligatio requirit.*

88. *Porro contractus sunt vel purè, vel in diè, vel sub conditione. §. omnis 2. l. de V. O. ubi purè quis contraxit; & cessit & venit dies: ubi in diem; cessit dies; sed nondum venit: ubi sub conditione, neq; cessit, neque venit dies pendente adhuc conditione l. cedere 213. de V. S.*

Quasi contractus. 89. *Ab his contractibus non tantum specie, sed etiam consensu differunt negotia quedam, quæ cum obligationem producant similiorem obligationi ex contractu, quam ex maleficio nascenti, dicitur quasi ex contractu nasci.*

princip. l. de obl. qu. q. ex contr. Et licet interdum hæc negotia à juris auctoribus vocentur absolutè contractus; ut tutela. negotiorum administrat. lex contract. 49. de O. & A. l. sed

A. l. sed & 16. de negot. gest. id tamen abusive fieri propter similitudinem, quæ his cum contractibus est, à qua & quasi contractus nominantur, concludendum est. Re verâ enim contractus non est, in quo non geritur res duorum consensu, ut traditur *l. 5. pr. eod. Don. 12. comm. 7.*

90. *Est autem quasi contractus negotium licitum, quo quis a-* Quid sit.
lij absq; consensu, proprio quodam jure obligatur.

1. 2. I. de obl. qu. q. ex contr. l. si quis 5. ff. de O. & A. l. 1. in pr. d. 2.

91. *Hujus negotij. ex quo quasi ex contractu obligatio nasci-* Species 6.
tur 6. species ab Imp. Justin. recensentur; negotiorum gestio; tute-
la administratio; communio rerum; hereditatis communio; ad-
ditio hereditatis; & indebitum.

101. 1. I. de oblig. q. ex contr.

92. *Negotiorum gestio est, cum quis negotia alterius nullâ*
publici aut rei familiaris necessitate, nullâ etiam suscepti man-
dati obligatione coactus, gerenda suscipit.

Ex hac gestione oritur obligatio mutua, quâ tenetur is, qui negotium gerendum suscepit ad reddendam rationem gesti & non gesti, & is cujus negotium gestum est ad præstandum id, quod negociorum gestori abest vel abfuturum est *l. 2. de neg. gest.*

93. *Tutela administratio, perinde ut negotiorum gestio ge-*
storem, ita tutorem pupillo ad administrationis gesta rationem
reddendam, & vicissim pupillum tutori ad id, quod ipse ex tute-
la utiliter administrata abest, reddendum obligat.

§. tutor. quoq; 2. I. d. 1. l. 5. §. 1. ff. de O. & A. l. 2. 4. C. de negot. gest.

94. *Communio rerum est inter illos, inter quos præter fami-*
liam communis res est sine societate: unde & obligatio & judici-
um communi dividendo.

§. item si inter aliquos 3. d. 1. 101. 117. ff. & C. com. divid.

95. *Communio hereditatis & inter coheredes: unde obliga-*
tio & actio familia erciscunda.

§. idem 4. d. 116.

96. He-

96. *Hereditatis aditio est, cum heres hereditatem admittit, extraneus ad eundo, aut pro herede gerendo: suus se immiscendo.*

§. pen. §. sui I. de hered. qual. & different. Hac enim lege hereditatem suscipit, ut simul se ejus oneribus subiciat, in quibus sunt legata, quæ testator inde præstari voluit
§. §. I. d. r. de obl. qu. q.

97. *Indebitum est, cum quis per errorem quippiam, quod non debet, animo liberandi se ab obligatione, absq; conventionione expressa de eo, si indebitum appareat, reddendo, alicui solvit.*

§. 6. d. r. l. 5. §. 3. de O. & A. l. 2. de cond. indeb.

Effectus
contra-
ctuum.

98. *Contractuum effectus est obligatio, quæ est juris vinculum, quo necessitate astringimur ad solvendum id, quod expressè & tacitè in contractum deductum est.*

99. *Quid tacitè in contractum veniat, ex singulorum contractuum natura, quam ex jure habent, dijudicandum est: quid verò expressè, ex pacto contractibus adiecto, quod cum in facto positum est, factum autem singulare sit, & ex suis circumstantiis infinitum, nulla tradi potest certa regula, nisi quod oporteat esse naturæ & lege possibile.*

Contraia. 100. *De iis quæ contractum impediunt supra dictum est: sunt & alia quæ tollunt & dissolvunt: quorum tractationem, cum obligatio tanquam propriam sibi vendicet, nos hic exsequi super sedebimus, ut sua cuiq; loco constet & propria & apprimè conveniens tractatio.*

F I N I S.

Helmstedt, Diss; 1622-36

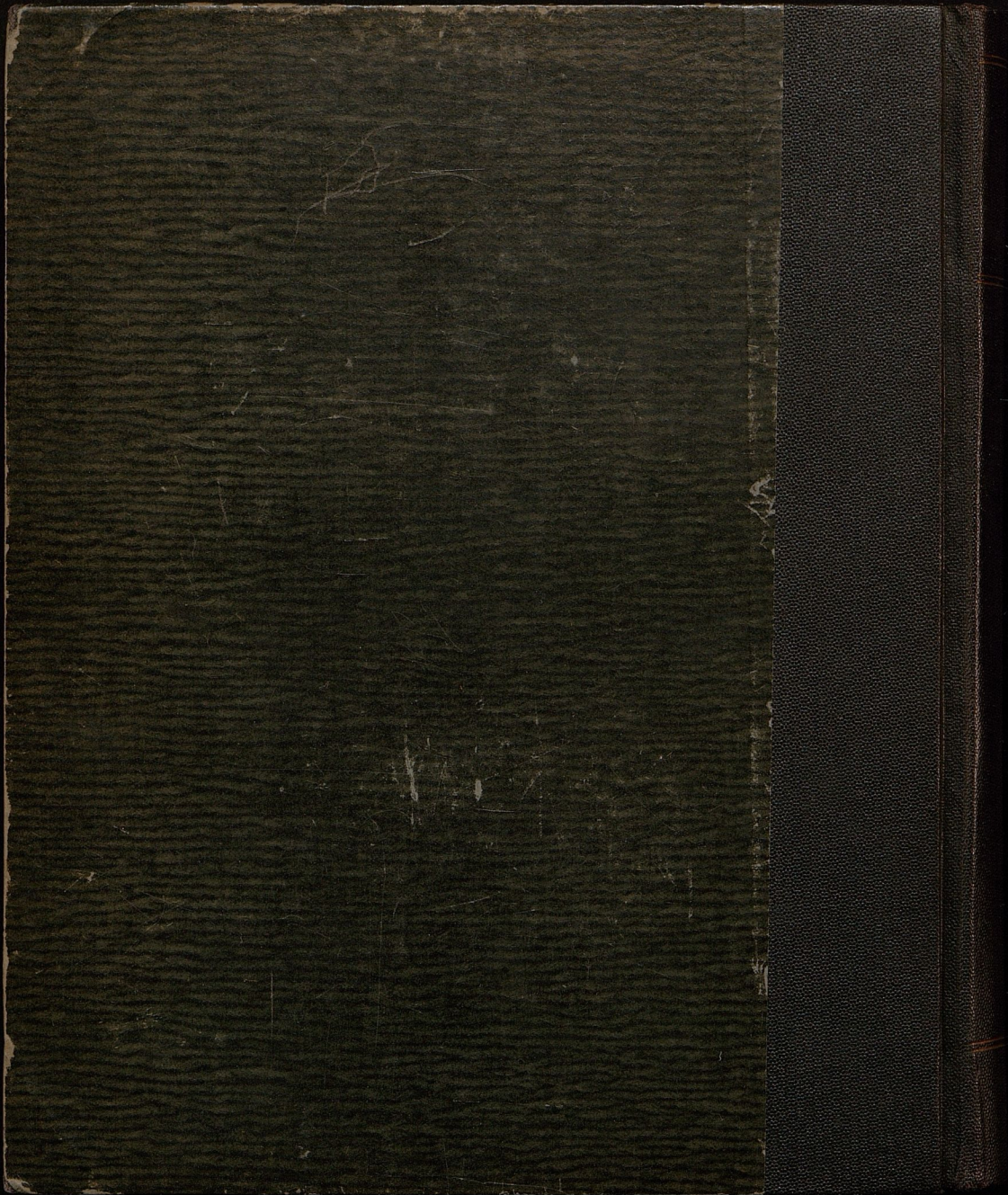

f

sb.

VDA 17

178.

DISPUTATIO IURIDICA
De
**CONTRACTI-
BUS IN GE-
NERE,** 1623, 2

2
6

Quam
D. F. A.

(5)

PRÆSIDE
Viro
CLARISSIMO ET CONSVL-
TISSIMO
DN. HENRICO Schmerhem
I. V. D. & in florentissima IULIA Decre-
taliū Iuris Pontificij Professore publ. & ordinario,
Præceptore ac fautore observantiâ o-
mni colendo,

Publicæ disquisitioni subijcit

Ad diem 16. Augusti,
HERMANNVS von Bentheim
Bremensis,
IN NOVO IVLEO

HELMAESTADI,
Typis heredum IACOBI LUCI,

Anno clō Ioc XXIII.